

Bài 2: Sử dụng dòng lệnh trong Linux

Nguyễn Minh Hải

Ngày 15 tháng 9 năm 2015

Nội dung

- 1 Giới thiệu
 - Giới thiệu về dòng lệnh
- 2 Cấu trúc và các nhóm lệnh cơ bản
- 3 Tổ chức thư mục trong Linux
- 4 Wildcards
- 5 Đường dẫn cứng và mềm

Nội dung

- 1 Giới thiệu
 - Giới thiệu về dòng lệnh
- 2 Cấu trúc và các nhóm lệnh cơ bản
- 3 Tổ chức thư mục trong Linux
- 4 Wildcards
- 5 Đường dẫn cứng và mềm

Nội dung

- 1 Giới thiệu
 - Giới thiệu về dòng lệnh
- 2 Cấu trúc và các nhóm lệnh cơ bản
- 3 Tổ chức thư mục trong Linux
- 4 Wildcards
- 5 Đường dẫn cứng và mềm

Giới thiệu về dòng lệnh

"Graphical User Interfaces make easy tasks easy, while Command Line Interfaces make difficult tasks possible"

- Giao diện đồ họa phổ biến với người dùng phổ thông
 - Giao diện dòng lệnh ra đời từ rất lâu, rất phổ biến với lập trình viên và người quản trị máy chủ
 - Giao diện dòng lệnh cho phép chúng ta "ra lệnh" và "nói chuyện" trực tiếp với hệ điều hành
 - Có thể thực hiện nhiều công việc phức tạp một cách dễ dàng
 - Khó học vì phải nhớ nhiều, hiểu cấu trúc HĐH và đòi hỏi tư duy lập trình
1. Tìm hiểu thêm một số công việc phức tạp mà dòng lệnh cho phép chúng ta làm.

Khái niệm và chương trình

- *Command line* là khái niệm chỉ việc tương tác với HĐH thông qua việc gõ lệnh (bằng bàn phím)
- *Shell* là một chương trình nhận những lệnh từ bàn phím và chuyển chúng đến HĐH để thực thi
- Phần lớn các HĐH Linux cung cấp chương trình shell có tên là *bash* (Bourne Again SHell) (*)
- Trong GUI, chúng ta dùng các chương trình để tương tác với *shell* là các *terminal emulator* như *Konsole* và *Gnome-terminal* thường được gọi chung là *terminal*
 1. Tại sao lại đặt tên là bash, và nó liên hệ thế nào với sh của unix.
 2. Đọc thêm bài giới thiệu về Knome và Gnome.

Nội dung

- 1 Giới thiệu
 - Giới thiệu về dòng lệnh
- 2 Cấu trúc và các nhóm lệnh cơ bản
- 3 Tổ chức thư mục trong Linux
- 4 Wildcards
- 5 Đường dẫn cứng và mềm

Cấu trúc chung của lệnh

Cấu trúc chung của lệnh (command)

```
tên lệnh [option] ... [đối tượng] ...
```

Các thành phần

- Tên lệnh
- Option dùng để tùy chỉnh phương thức hoạt động, đầu ra, ... của lệnh; viết dưới dạng đầy đủ hoặc viết tắt, ví dụ *-h* hoặc *-human-readable*; một lệnh có thể kèm theo nhiều option
- Đối tượng bị tác động (tệp, địa chỉ ip, chuỗi kí tự, ...)
- Ví dụ:

```
ls -l /etc/bin
```


Các nhóm lệnh cơ bản đầu tiên trong dòng lệnh

Các nhóm lệnh:

- Tra cứu lệnh
- Thư mục
- Tập tin
- Nội dung tập tin

Nhóm tra cứu lệnh (1)

- Chủ yếu về lệnh **man** và một số lệnh khác như **whereis** và **whatis**
- **man** là lệnh hướng dẫn cách dùng lệnh khác. Các chức năng của mỗi lệnh được phân thành các nhóm sau (tương ứng với các phần trong mô tả của **man**); mỗi lệnh có thể có nhiều hơn một nhóm chức năng:
 - các chương trình thực thi hoặc lệnh shell
 - lệnh gọi hệ thống
 - lệnh gọi thư viện
 - các tệp tin đặc biệt
 - định dạng tệp tin và quy ước
 - trò chơi
 - các thể loại khác (gồm các gói macro và convention)
 - lệnh quản lí người dùng
 - định tuyến nhân (kernel routines)

Nhóm tra cứu lệnh (2)

- Tìm hiểu các lệnh: **man** \$command, **man** \$configfile, **man** \$daemon, **man** -k string, **apropos** string, **man** \$section \$file, **man** man, **whatis**, **whereis**
 1. Dùng lệnh **man** để tìm hiểu kĩ về lệnh **ls**.
 2. Bên cạnh **man** còn có lệnh tra cứu khác như **info**, hoặc option - *help*. Tìm hiểu cách dùng của các lệnh, option này. **info** có điểm khác quan trọng nào so với **man**.

Nhóm lệnh thư mục (1)

Đường dẫn

- Hai loại đường dẫn
 - Đường dẫn tuyệt đối: đường dẫn ghi địa chỉ bắt đầu từ địa chỉ root
 - Đường dẫn tương đối: đường dẫn bắt đầu từ thư mục hiện tại hoặc từ thư mục người dùng
- Ví dụ

```
[user_name@machine_name] /$mkdir playground
```

```
[user_name@machine_name] /$cd playground
```

```
[user_name@machine_name] ~/playground$mkdir dir1
```

Thư mục dir1 có

- đường dẫn tuyệt đối /home/user_name/playground/dir1
- đường dẫn tương đối /dir1 hoặc ~/playground/dir1

Nhóm lệnh thư mục (2)

Tìm hiểu các lệnh

- **pwd** (print working directory) Xem thư mục hiện tại
- **cd** (change directory) chuyển thư mục (chuyển vị trí)
- **ls** (list directory) liệt kê nội dung thư mục
- **mkdir** (make directory) tạo thư mục mới
- **rmdir** (remove directory contents) xóa thư mục
- **pushd** và **popd** quản lý ngăn xếp đường dẫn

1. Tìm hiểu về **pushd** và **popd**.

Nhóm lệnh về tệp tin

Nhận xét

Trong HĐH Linux mọi thứ từ ổ đĩa, thư mục, tệp tin, luồng dữ liệu, ... đều là tệp tin

- Các lệnh tìm hiểu trong phần này
 - **file** xem thông tin của tệp tin
 - **touch** tạo tệp tin
 - **rm** gỡ bỏ tệp tin
 - **cp** sao chép tệp tin
 - **mv** di chuyển tệp tin (có thể dùng để đổi tên)
 - **rename** đổi tên tệp tin
1. Các lệnh trên có tác dụng cho thư mục không.
 2. Có thể dùng **mv** để đổi tên thư mục như thế nào.

Nhóm lệnh về nội dung tệp tin

- Các lệnh cơ bản
 - **head** xem phần đầu nội dung tệp
 - **tail** xem phần sau nội dung tệp
 - **cat** ghi dữ liệu
 - **tac** xem dữ liệu sao chép theo thứ tự ngược lại
 - Các lệnh khác như: **more**, **less**, **strings**

Câu hỏi 1. Tại sao dùng lệnh **cat** ta có thể xem nội dung của một tệp tin.

Câu hỏi 2. Lệnh **less** là phiên bản cải tiến của **more**, điểm cải tiến ở đây là gì.

Nội dung

- 1 Giới thiệu
 - Giới thiệu về dòng lệnh
- 2 Cấu trúc và các nhóm lệnh cơ bản
- 3 Tổ chức thư mục trong Linux
- 4 Wildcards
- 5 Đường dẫn cứng và mềm

Cây tệp Linux (1)

Nhận xét

Các tệp trong Linux được cấu trúc dạng cây thứ bậc (File system Hierachy Standard(FHS))

Cây tệp Linux (2)

Một số thư mục cần quan tâm

- Thư mục chủ (root /) đây là thư mục chứa mọi thư mục khác, là thư mục gốc của cả HĐH
- Thư mục khởi động /boot chứa các tệp tin cần thiết khi khởi động máy tính
- Thư mục binary /bin và /sbin đây là thư mục chứa các mã nguồn đã được biên dịch
- Thư mục thư viện /lib chứa các thư viện được dùng bởi các tệp tin nhị phân, trong /bin và /sbin (vai trò giống như DLL trong Windows)
- Thư mục /etc
- Thư mục dữ liệu người dùng /home
- Tìm hiểu các thư mục con của / như /root, /srv, /media, /mnt, /tmp

Cây tệp Linux (3)

Bài tập

1. Tìm cách tạo ra một thông điệp hiển thị khi khởi động hệ điều hành Linux của bạn.

Nội dung

- 1 Giới thiệu
 - Giới thiệu về dòng lệnh
- 2 Cấu trúc và các nhóm lệnh cơ bản
- 3 Tổ chức thư mục trong Linux
- 4 Wildcards
- 5 Đường dẫn cứng và mềm

Wildcards (1)

Định nghĩa

Đây là những ký tự đặc biệt để mô tả "mẫu" tên gọi

Tác dụng

- Ta có thể mô tả một lớp tên gọi (của tệp, thư mục) bằng wildcard

Bảng ký hiệu

Ký hiệu	Ý nghĩa
*	chuỗi ký tự bất kỳ
?	1 ký tự đơn bất kỳ
[các ký tự]	một ký tự trong các ký tự liệt kê
[các ký tự]	một ký tự khác với tất cả các ký tự liệt kê
[:class:]	một ký tự thuộc lớp ký tự class

Wildcards (2)

Một số lớp ký tự

[alnum:]	chữ cái và chữ số
[alpha:]	chữ cái
[digit:]	chữ số
[lower:]	chữ cái in thường
[upper:]	chữ cái in hoa
[space:]	dấu trắng (dấu cách, tab, xuống dòng, ...)

Wildcards (3)

Ví dụ

- Liệt kê các tệp (thư mục) bắt đầu bằng chữ *b* và tận cùng bằng đuôi *.txt* như sau,

```
[user_name@machine_name] /$ls b*.txt
```

- Liệt kê các tệp (thư mục) mà tên có 7 chữ cái trong đó 4 chữ cái đầu là *Data*

```
[user_name@machine_name] /$ls Data???
```

- Liệt kê các tệp (thư mục) mà tên có chữ cái đầu là *a*, *b* hoặc *c*

```
[user_name@machine_name] /$ls [abc]*
```

- Liệt kê các tệp (thư mục) mà tên có chữ cái in hoa mở đầu

```
[user_name@machine_name] /$ls [[:upper:]]*
```

Nội dung

- 1 Giới thiệu
 - Giới thiệu về dòng lệnh
- 2 Cấu trúc và các nhóm lệnh cơ bản
- 3 Tổ chức thư mục trong Linux
- 4 Wildcards
- 5 Đường dẫn cứng và mềm

Khái niệm

Định nghĩa

Đường dẫn cứng (hard link) là một thư mục liên kết một cái tên với tệp nằm trên hệ thống tệp

Định nghĩa

Đường dẫn mềm (symbolic link hoặc soft link) là một loại tệp ghi lại địa chỉ (tương đối hoặc tuyệt đối) của một thư mục hoặc một tệp

1. Chỉ ra 2 hạn chế của đường dẫn cứng so với đường dẫn mềm.

Ví dụ

Tiếp từ ví dụ nhóm lệnh thư mục

```
[user_name@machine_name] ~/playground$touch hello
```

```
[user_name@machine_name] ~/playground$ln hello h1
```

```
[user_name@machine_name] ~/playground$file h1
```

```
[user_name@machine_name] ~/playground$cd dir1
```

```
[user_name@machine_name] ~/playground/dir1$ln -s ../hello h2
```

1. Dùng lệnh **ls -li** trong thư mục playground và nhận xét về cột kết quả đầu tiên (ghi số inode*) của *hello.txt* và *h1*.
2. Nếu xóa đường link đi thì tệp nó trở đến thế nào.
3. Nếu xóa hay di chuyển tệp nguồn thì đường link (cứng và mềm) sẽ như thế nào.